

Wiki App

www.appwiki.ir

پاسخنامه فارسی کتاب شیمی مورتیمر

جلد دوم

فصل ۱۸

تبادل یونی، بخش II

حل مسئله‌ها

حاصل ضرب انحلال

۱-۱۸ برای هر یک از ترکیب‌های زیر عبارت K_{SP} را بنویسید: (الف) Bi_2S_3 ؛ (ب) $PbCrO_4$ ؛ (ج) $AgIO_3$ ؛ (د) Ag_2CrO_4 .

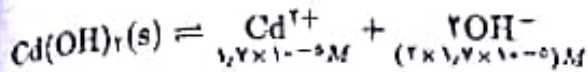
پاسخ (الف) $[Bi^{3+}]^2[S^{2-}] = K_{SP}$ ، (ب) $[Pb^{2+}][CrO_4^{2-}] = K_{SP}$ ، (ج) $[Ag^+][CrO_4^{2-}] = K_{SP}$ ، (د) $[Ag^+]^2[IO_3^-] = K_{SP}$

۲-۱۸ برای هر یک از ترکیب‌های زیر عبارت K_{SP} را بنویسید: (الف) PbI_2 ؛ (ب) $Cr(OH)_3$ ؛ (ج) Hg_2Cl_2 ؛ (د) $Ba_3(PO_4)_2$.

پاسخ (الف) $[Pb^{2+}][I^-]^2 = K_{SP}$ ، (ب) $[Cr^{3+}][OH^-]^3 = K_{SP}$ ، (ج) $[Ba^{2+}][PO_4^{3-}]^3 = K_{SP}$ ، (د) $[Hg_2^{2+}][Cl^-]^2 = K_{SP}$

۳-۱۸ در $25^\circ C$ ، $1.7 \times 10^{-5} mol$ از $Cd(OH)_2$ در $1.0 L$ محلول سیرشده، حل شده است. K_{SP} $Cd(OH)_2$ را محاسبه کنید.

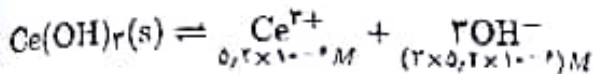
پاسخ

$$K_{SP} = [\text{Cd}^{2+}][\text{OH}^-]^2 = (1,7 \times 10^{-5})(2 \times 1,7 \times 10^{-5})^2 = 2,1 \times 10^{-12}$$

۴-۱۸ در ۲۵°C، $5,2 \times 10^{-6} \text{ mol}$ از Ce(OH)_3 در ۱,۰ L محلول سیرشده، حل شده است. K_{SP} Ce(OH)_3 را محاسبه کنید.

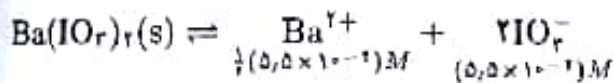
پاسخ

$$K_{SP} = [\text{Ce}^{3+}][\text{OH}^-]^3 = (5,2 \times 10^{-6})(3 \times 5,2 \times 10^{-6})^3 = 2,1 \times 10^{-20}$$

۵-۱۸ در ۲۵°C، غلظت یون IO_3^- در محلول سیرشده $\text{Ba(IO}_3)_2$ برابر $5,5 \times 10^{-2} \text{ M}$ است. K_{SP} $\text{Ba(IO}_3)_2$ چقدر است؟

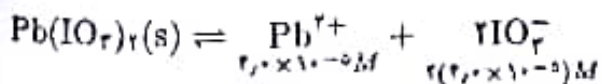
پاسخ

$$K_{SP} = [\text{Ba}^{2+}][\text{IO}_3^-]^2 = \left(\frac{5,5 \times 10^{-2}}{2}\right)(5,5 \times 10^{-2})^2 = 8,3 \times 10^{-11}$$

۶-۱۸ در ۲۵°C، غلظت یون Pb^{2+} در محلول سیرشده $\text{Pb(IO}_3)_2$ برابر $4,0 \times 10^{-5} \text{ M}$ است. K_{SP} $\text{Pb(IO}_3)_2$ چقدر است؟

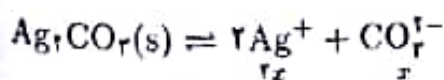
پاسخ

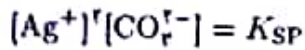

$$K_{SP} = (4,0 \times 10^{-5})(2 \times 4,0 \times 10^{-5})^2 = 2,6 \times 10^{-12}$$

۷-۱۸ با استفاده از مقادیر K_{SP} بگویید آیا انحلال پذیری مولی Ag_2CO_3 کمتر است یا CuCO_3 ؟

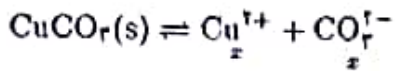
پاسخ اگر میزان انحلال پذیری مولی نقره کربنات را x فرض کنیم

$$(2x)^2(x) = 4x^3 = 8.7 \times 10^{-12}$$

$$x = 1.3 \times 10^{-4} \text{ mol } Ag_2CO_3/L$$

$$K_{SP} = [Cu^{2+}][CO_3^{2-}]$$

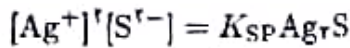
$$(x)(x) = x^2 = 2.5 \times 10^{-10}$$

$$x = [CO_3^{2-}] = 1.6 \times 10^{-5} \text{ mol } CuCO_3/L$$

بنابراین، انحلال پذیری مولی $CuCO_3$ کمتر از Ag_2CO_3 می باشد.

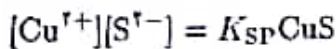
۸-۱۸ با استفاده از مقادیر K_{SP} تعیین کنید آیا انحلال پذیری مولی Ag_2S کمتر است یا CuS ؟

پاسخ

$$(2x)^2(x) = 4x^3 = 5.5 \times 10^{-51}$$

$$x = 1.1 \times 10^{-17} M$$

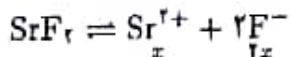
$$(x)(x) = x^2 = 8.0 \times 10^{-37}$$

$$x = 8.9 \times 10^{-19} M$$

بنابراین، انحلال پذیری مولی CuS کمتر از Ag_2S می باشد.

۹-۱۸ با استفاده از مقدار K_{SP} انحلال پذیری مولی SrF_2 را تعیین کنید.

پاسخ

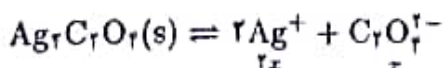
$$[Sr^{2+}][F^{-}]^2 = K_{SP}$$

$$(x)(2x)^2 = 4x^3 = 7.9 \times 10^{-10}$$

$$x = 5.8 \times 10^{-4} \text{ mol } SrF_2/L$$

۱۰-۱۸ با استفاده از مقدار K_{SP} انحلال پذیری مولی $Ag_2C_2O_4$ را تعیین کنید.

پاسخ

$$[Ag^+][CrO_4^{2-}] = K_{sp}$$

$$(2x)^2(x) = 1,1 \times 10^{-11}$$

$$x = 1,4 \times 10^{-4} \text{ mol } Ag_2CrO_4/L$$

۱۱-۱۸ در ۱,۰L محلول NaOH با pH برابر ۱۲,۳۴، چند مول $Ni(OH)_2$ حل خواهد شد؟

پاسخ

$$pH = 12,34 \Rightarrow pOH = 14 - 12,34 = 1,66$$

$$[OH^-] = 2,2 \times 10^{-2} M$$

$$[Ni^{2+}][OH^-]^2 = K_{sp}$$

$$[Ni^{2+}](2,2 \times 10^{-2})^2 = 1,6 \times 10^{-16} \Rightarrow [Ni^{2+}] = 3,3 \times 10^{-12} \text{ mol/L}$$

۱۲-۱۸ در ۱,۰L محلول NaOH با pH برابر ۸,۲۳، چند مول $Cu(OH)_2$ حل خواهد شد؟

پاسخ

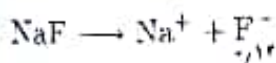
$$pH = 8,23, pOH = 5,77 \Rightarrow [OH^-] = 1,7 \times 10^{-6} M$$

$$[Cu^{2+}][OH^-]^2 = K_{sp}$$

$$[Cu^{2+}](1,7 \times 10^{-6})^2 = 1,6 \times 10^{-19} \Rightarrow [Cu^{2+}] = 5,5 \times 10^{-8} \text{ mol/L}$$

۱۳-۱۸ در ۲۵۰ml محلول NaF، ۰,۱۲M، چند مول BaF_2 حل خواهد شد؟

پاسخ

$$[Ba^{2+}][F^-]^2 = K_{sp} = 1,4 \times 10^{-5}$$

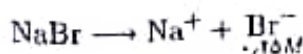
$$[Ba^{2+}](0,12)^2 = 1,4 \times 10^{-5}$$

$$[Ba^{2+}] = 1,7 \times 10^{-7} \text{ mol/L}$$

$$? \text{ mol } BaF_2 = 0,250 \cdot L \left(\frac{1,7 \times 10^{-7} \text{ mol } BaF_2}{1L} \right) = 4,2 \times 10^{-8} \text{ mol } BaF_2/L$$

۱۴-۱۸ در ۱۵۰ml محلول NaBr، ۰,۲۵M، چند مول $PbBr_2$ حل خواهد شد؟

پاسخ

$$[\text{Pb}^{2+}][\text{Br}^-]^2 = K_{sp}$$

$$[\text{Pb}^{2+}](0,25)^2 = 4,6 \times 10^{-6}$$

$$[\text{Pb}^{2+}] = 7,4 \times 10^{-5} \text{ mol/L}$$

$$? \text{ mol PbBr}_2 = 0,15 \text{ L} \left(\frac{7,4 \times 10^{-5} \text{ mol PbBr}_2}{1 \text{ L}} \right) = 1,1 \times 10^{-5} \text{ mol PbBr}_2$$

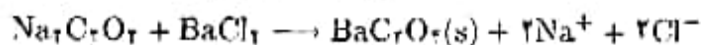
رسوب کردن و K_{sp}

۱۵-۱۸ غلظت نهایی $\text{Na}^+(\text{aq})$, $\text{CrO}_4^{2-}(\text{aq})$, $\text{Ba}^{2+}(\text{aq})$ و $\text{Cl}^-(\text{aq})$ را در محلولی که از افزودن 100 mL از $0,20 \text{ M Na}_2\text{CrO}_4$ به 150 mL $0,25 \text{ M BaCl}_2$ تهیه شده است را تعیین کنید.

پاسخ با افزایش دو محلول حجم نهایی به 250 میلی لیتر می رسد، بنابراین غلظت جدید مواد در صورتی که با هم واکنش ندهند عبارت خواهد بود از

$$[\text{Na}_2\text{CrO}_4] = \frac{M_{\text{Na}_2\text{CrO}_4} \times V_{\text{Na}_2\text{CrO}_4}}{V_{\text{Na}_2\text{CrO}_4} + V_{\text{BaCl}_2}} = \frac{0,20 \text{ mol} \times 100 \text{ mL}}{100 \text{ mL} + 150 \text{ mL}} = 0,08 \text{ M}$$

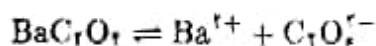
$$[\text{BaCl}_2] = \frac{M_{\text{BaCl}_2} \times V_{\text{BaCl}_2}}{V_{\text{Na}_2\text{CrO}_4} + V_{\text{BaCl}_2}} = \frac{0,25 \times 150 \text{ mL}}{100 \text{ mL} + 150 \text{ mL}} = 0,15 \text{ M}$$

$$[\text{Na}^+] = 2 \times 0,08 = 0,16 \text{ M}$$

$$[\text{Cl}^-] = 2 \times 0,15 = 0,30 \text{ M}$$

Na^+ و Cl^- یون هایی هستند که در واکنش شرکت نمی کنند

در شروع آزمایش

$$- \quad \quad \quad 0,15 \text{ M} \quad 0,08 \text{ M}$$

پس از افزایش $0,08$ مول

$$? \quad \quad \quad 0,07 \quad \quad \quad \text{باریم اگرالات رسوب می کند}$$

$$[\text{Ba}^{2+}][\text{CrO}_4^{2-}] = 1,5 \times 10^{-8} (0,07) [\text{CrO}_4^{2-}] = 1,5 \times 10^{-8}$$

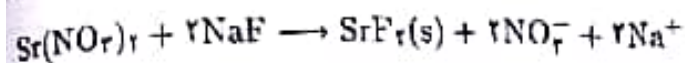
$$[\text{CrO}_4^{2-}] = 2,1 \times 10^{-7} \text{ M}$$

۱۶-۱۸ غلظت نهایی $\text{Sr}^{2+}(\text{aq})$, $\text{NO}_3^-(\text{aq})$, $\text{Na}^+(\text{aq})$ و $\text{F}^-(\text{aq})$ را در محلولی که از افزودن 50 mL از $0,30 \text{ M Sr}(\text{NO}_3)_2$ به 150 mL $0,12 \text{ M NaF}$ تهیه شده است را تعیین کنید.

پاسخ یا افزودن در محلول به یکدیگر، حجم نمونه افزایش پیدا می‌کند غلظت ترکیب‌های کاهش می‌یابد:

$$[\text{Sr}(\text{NO}_3)_2] = \frac{50 \text{ mL} \times 0.13}{50 \text{ mL} + 150 \text{ mL}} = 0.075 \text{ M}$$

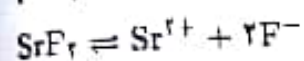
$$[\text{NaF}] = \frac{150 \text{ mL} \times 0.12}{150 \text{ mL} + 50 \text{ mL}} = 0.090 \text{ M}$$

در این واکنش یون‌های سدیم و نیترات در واکنش شرکت نمی‌کنند. بنابراین:

$$[\text{Na}^+] = [\text{NaF}] = 0.090 \text{ M}$$

$$[\text{NO}_3^-] = 2[\text{Sr}(\text{NO}_3)_2] = 2 \times 0.075 = 0.150 \text{ M}$$

در شروع آزمایش:

$$0.075 \text{ M} \quad 2 \times 0.090 \text{ M}$$

غلظت پس از رسوب 0.045 مول SrF_2 :

$$0.030 \text{ M} \quad ?$$

$$K_{\text{SP}} = [\text{Sr}^{2+}][\text{F}^-]^2 = (0.030)[\text{F}^-]^2 = 7.9 \times 10^{-10}$$

$$[\text{F}^-] = 1.6 \times 10^{-4} \text{ M}$$

۱۷-۱۸ برای تشکیل رسوب SrF_2 از محلول سیرشده SrSO_4 چه غلظتی از F^- لازم است؟

پاسخ در محلول اشباع SrSO_4 غلظت یون‌های Sr^{2+} و SO_4^{2-} با هم برابر است

$$[\text{Sr}^{2+}][\text{SO}_4^{2-}] = K_{\text{SP}} = 7.6 \times 10^{-7} \Rightarrow [\text{Sr}^{2+}] = 8.7 \times 10^{-7} \text{ M}$$

حال به جای Sr^{2+} در رابطه حاصلضرب انحلال‌پذیری SrF_2 قرار می‌دهیم

$$[\text{Sr}^{2+}][\text{F}^-]^2 = K_{\text{SP}}$$

$$(8.7 \times 10^{-7})[\text{F}^-]^2 = 7.9 \times 10^{-10}$$

$$[\text{F}^-] = 9.5 \times 10^{-4} \text{ M}$$

۱۸-۱۸ برای تشکیل رسوب BaSO_4 از محلول سیرشده BaF_2 چه غلظتی از SO_4^{2-} لازم است؟

پاسخ

اگر مقدار $[\text{Ba}^{2+}] = x$ و $[\text{F}^-] = 2x$ فرض کنیم.

$$[\text{Ba}^{2+}][\text{F}^-]^2 = K_{\text{SP}}$$

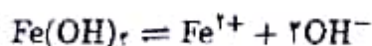
$$(x)(2x)^2 = 2,4 \times 10^{-5} \Rightarrow x = [\text{Ba}^{2+}] = 0,018M$$

$$[\text{Ba}^{2+}][\text{SO}_4^{2-}] = K_{\text{SP}}$$

$$(0,018)[\text{SO}_4^{2-}] = 1,5 \times 10^{-9} \Rightarrow [\text{SO}_4^{2-}] = 8,3 \times 10^{-8}M$$

۱۸-۱۹ برای جلوگیری از تشکیل رسوب $\text{Fe}(\text{OH})_2$ از محلول $0,20M$ نسبت به Fe^{2+} و $0,20M$ نسبت به NH_3 ، غلظت NH_4^+ دستکم چقدر باید باشد؟

پاسخ

$$[\text{Fe}^{2+}][\text{OH}^-]^2 = K_{\text{SP}}$$

$$(0,02)[\text{OH}^-]^2 = 1,8 \times 10^{-15}$$

$$[\text{OH}^-] = 3,0 \times 10^{-7}M$$

$$\frac{[\text{NH}_4^+][\text{OH}^-]}{[\text{NH}_3]} = K_b = 1,8 \times 10^{-5}$$

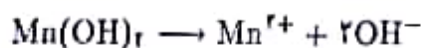
$$\frac{[\text{NH}_4^+](3,0 \times 10^{-7})}{(0,02)} = 1,8 \times 10^{-5}$$

حداقل غلظت لازم برای شروع به رسوب $1,2M$ است.

$$\text{NH}_4^+ = 1,2M$$

۱۸-۲۰ برای جلوگیری از تشکیل رسوب $\text{Mn}(\text{OH})_2$ از محلول $0,30M$ نسبت به Mn^{2+} و $0,30M$ نسبت به NH_3 ، غلظت NH_4^+ دستکم چقدر باید باشد؟

پاسخ

$$[\text{Mn}^{2+}][\text{OH}^-]^2 = K_{\text{SP}} = 2,0 \times 10^{-13}$$

$$(0.030)[\text{OH}^-]^2 = 2.0 \times 10^{-12} \Rightarrow [\text{OH}^-] = 2.6 \times 10^{-6} M$$

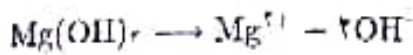
$$\frac{[\text{NH}_4^+][\text{OH}^-]}{[\text{NH}_3]} = K_b = \frac{[\text{NH}_4^+](2.6 \times 10^{-6})}{(0.030)} = 1.8 \times 10^{-5}$$

$$\Rightarrow [\text{NH}_3] = 0.021 M$$

حداقل مقدار NH_3 لازم برای تشکیل رسوب $\text{Mn}(\text{OH})_2$

۲۱-۱۸ محلولی نسبت به $0.09 M$ Mg^{2+} و نسبت به $0.33 M$ NH_4^+ است. دست کم چه غلظتی از NH_3 سبب تشکیل رسوب $\text{Mg}(\text{OH})_2$ خواهد شد؟

پاسخ

$$[\text{Mg}^{2+}][\text{OH}^-]^2 = K_{sp} = 8.9 \times 10^{-12}$$

$$(0.09)[\text{OH}^-]^2 = 8.9 \times 10^{-12}$$

$$[\text{OH}^-] = 9.9 \times 10^{-6} M$$

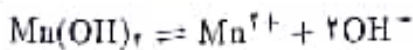
$$\frac{[\text{NH}_4^+][\text{OH}^-]}{[\text{NH}_3]} = K_b = 1.8 \times 10^{-5}$$

$$\frac{(0.33)(9.9 \times 10^{-6})}{[\text{NH}_3]} = 1.8 \times 10^{-5} \Rightarrow [\text{NH}_3] = 0.18$$

حداقل NH_3 لازم

۲۲-۱۸ محلولی نسبت به $0.30 M$ Mn^{2+} و نسبت به $0.25 M$ NH_4^+ است. دست کم چه غلظتی از NH_3 سبب تشکیل رسوب $\text{Mn}(\text{OH})_2$ خواهد شد؟

پاسخ

$$[\text{Mn}^{2+}][\text{OH}^-]^2 = K_{sp} = 2.0 \times 10^{-12}$$

$$(0.03)[\text{OH}^-]^2 = 2.0 \times 10^{-12}$$

$$[\text{OH}^-] = 2.6 \times 10^{-6} M$$

$$\frac{[\text{NH}_4^+][\text{OH}^-]}{[\text{NH}_3]} = K_b$$

$$\frac{(0.25)(2.6 \times 10^{-6})}{[\text{NH}_3]} = 1.8 \times 10^{-5}$$

$$[\text{NH}_3] = 2.6 \times 10^{-7} M$$

۱۸-۲۳ اگر ۲۰ mL محلول $0.15 M Pb(NO_3)_2$ و ۵۰ mL محلول $0.20 M NaCl$ با هم مخلوط شوند، آیا $PbCl_2$ رسوب می‌کند؟

پاسخ با افزایش دو محلول به یکدیگر حجم نمونه زیاد و غلظت مواد کم می‌شود، بنابراین، ابتدا غلظت ترکیب‌ها در حجم جدید را محاسبه می‌کنیم.

$$[Pb^{2+}] = [Pb(NO_3)_2] = \frac{0.15 \times 20}{20 + 50} = 4.3 \times 10^{-2} M$$

$$[Cl^-] = [NaCl] = \frac{0.20 \times 50}{20 + 50} = 1.4 \times 10^{-1} M$$

$$K_{i.p} = K_{sp} = (4.3 \times 10^{-2})(1.4 \times 10^{-1})^2 = 8.4 \times 10^{-7}$$

حاصلضرب یونی $PbCl_2$ برابر 8.4×10^{-7} و کمتر از K_{sp} که 1.6×10^{-5} می‌باشد، بنابراین، $PbCl_2$ رسوب نخواهد کرد.

۱۸-۲۴ اگر ۳۰ mL محلول $0.4 M Mg(NO_3)_2$ و ۷۰ mL محلول $0.20 M NaF$ با هم مخلوط شوند، آیا MgF_2 رسوب می‌کند؟

پاسخ

$$[Mg^{2+}] = [Mg(NO_3)_2] = \frac{0.4 \times 30}{30 + 70} = 0.12 M$$

$$[F^-] = [NaF] = \frac{0.20 \times 70}{30 + 70} = 0.14 M$$

$$K_{i.p} = [Mg^{2+}][F^-]^2 = (0.12)(0.14)^2 = 2.4 \times 10^{-6}$$

$$K_{sp} = 8 \times 10^{-8}$$

بنابراین، چون

$$K_{sp} = 8 \times 10^{-8} < K_{i.p} = 2.4 \times 10^{-6}$$

می‌باشد، پس رسوب MgF_2 تشکیل خواهد شد.

۱۸-۲۵ اگر ۲۵ mL محلول $0.50 M CaCl_2$ و ۵۰ mL محلول $0.20 M Na_2SO_4$ با هم مخلوط شوند، آیا $CaSO_4$ رسوب می‌کند؟

پاسخ

$$[Ca^{2+}] = [CaCl_2] = \frac{0.50 \times 25}{50 + 25} = 0.17 M$$

$$[SO_4^{2-}] = [Na_2SO_4] = \frac{0.20 \times 50}{50 + 25} = 0.13 M$$

$$K_{i.p} = [Ca^{2+}][SO_4^{2-}] = (0,017)(0,013) \\ = 2,2 \times 10^{-4} > K_{SP} = 2,4 \times 10^{-5}$$

بنابراین، رسوب کلسیم سولفات تشکیل خواهد شد.

۲۶-۱۸ اگر ۵,۰ mL محلول $0,030 M AgNO_3$ و ۷,۵ mL محلول $0,015 M Na_2SO_4$ با هم مخلوط شوند، آیا Ag_2SO_4 رسوب می‌کند؟

پاسخ

$$[Ag^+] = [AgNO_3] = \frac{5 \times 0,03}{5 + 7,5} = 0,12 M$$

$$[SO_4^{2-}] = [Na_2SO_4] = \frac{7,5 \times 0,015}{5 + 7,5} = 9 \times 10^{-3} M$$

$$K_{i.p} = [Ag^+][SO_4^{2-}] = (0,12)^2 (9 \times 10^{-3}) \\ = 1,3 \times 10^{-2} > K_{SP} = 1,2 \times 10^{-5}$$

بنابراین، Ag_2SO_4 رسوب خواهد کرد.

۲۷-۱۸ محلولی نسبت به $0,15 M Pb^{2+}$ و نسبت به $0,20 M Ag^+$ است. (الف) اگر Na_2SO_4 جامد به آرامی به این محلول اضافه شود، کدامیک ابتدا رسوب می‌کند، $PbSO_4$ یا Ag_2SO_4 ؟ از تغییر حجم صرف‌نظر کنید؛ (ب) افزودن Na_2SO_4 تا زمانی ادامه می‌یابد که کاتیون دوم نیز مانند سولفات شروع به رسوب دادن کند. غلظت کاتیون اول در این نقطه چقدر است؟

پاسخ (الف)

$$[Pb^{2+}][SO_4^{2-}] = K_{SP}$$

$$(0,15)[SO_4^{2-}] = 1,3 \times 10^{-8}$$

$$[SO_4^{2-}] = 8,7 \times 10^{-8} M$$

$$[Ag^+]^2 [SO_4^{2-}] = K_{SP}$$

$$(0,2)^2 [SO_4^{2-}] = 1,2 \times 10^{-5}$$

$$[SO_4^{2-}] = 3,0 \times 10^{-2} M$$

نخست، $PbSO_4$ رسوب می‌کند، زیرا احتیاج به مقدار کمتری از SO_4^{2-} دارد. (ب) وقتی Ag_2SO_4 شروع به رسوب می‌کند غلظت SO_4^{2-} برابر $3 \times 10^{-2} M$ است، بنابراین

$$[Pb^{2+}](3,0 \times 10^{-2}) = 1,3 \times 10^{-8} \Rightarrow [Pb^{2+}] = 4,3 \times 10^{-5} M$$

۱۸-۲۸ محلولی نسبت به CrO_4^{2-} 0.10 M و نسبت به SO_4^{2-} 0.15 M است. (الف) اگر $\text{Ba}(\text{NO}_3)_2$ جامد به آرامی به این محلول اضافه شود، کدامیک ابتدا رسوب می‌کند، BaSO_4 یا BaCrO_4 ؟ از تغییر حجم صرف‌نظر کنید؛ (ب) افزودن $\text{Ba}(\text{NO}_3)_2$ تا زمانی ادامه می‌یابد که کاتیون دوم نیز مانند نمک باریوم شروع به رسوب دادن کند. در این نقطه غلظت کاتیون اول چقدر است؟

پاسخ (الف)

$$[\text{Ba}^{2+}][\text{CrO}_4^{2-}] = K_{sp}$$

$$[\text{Ba}^{2+}](0.1) = 1.5 \times 10^{-11}$$

$$[\text{Ba}^{2+}] = 1.5 \times 10^{-10}\text{ M}$$

$$[\text{Ba}^{2+}][\text{SO}_4^{2-}] = K_{sp}$$

$$[\text{Ba}^{2+}](0.15) = 1.5 \times 10^{-9}$$

$$[\text{Ba}^{2+}] = 1.0 \times 10^{-8}\text{ M}$$

ابتدا، BaCrO_4 رسوب می‌کند زیرا احتیاج به مقدار کمتری Ba^{2+} دارد.
(ب) در زمان تشکیل رسوب باریوم سولفات غلظت Ba^{2+} برابر $1.0 \times 10^{-8}\text{ M}$ است، بنابراین

$$[\text{Ba}^{2+}][\text{CrO}_4^{2-}] = K_{sp}$$

$$[\text{CrO}_4^{2-}] = \frac{K_{sp}}{[\text{Ba}^{2+}]} = \frac{1.5 \times 10^{-11}}{1.0 \times 10^{-8}} = 1.5 \times 10^{-3}\text{ M}$$

رسوب دادن سولفیدها

۱۸-۲۹ محلولی 0.30 M نسبت به $\text{H}^+(\text{aq})$ و 0.15 M نسبت به Ni^{2+} با H_2S سیر شده است. آیا NiS رسوب خواهد کرد؟

پاسخ

$$[\text{H}^+]^2[\text{S}^{2-}] = 1.1 \times 10^{-22}$$

$$(0.3)^2[\text{S}^{2-}] = 1.1 \times 10^{-22}$$

$$[\text{S}^{2-}] = 1.2 \times 10^{-21}\text{ M}$$

$$K_{i.p} = [\text{Ni}^{2+}][\text{S}^{2-}] = (0.15)(1.2 \times 10^{-21}) = 1.8 \times 10^{-22}$$

چون حاصلضرب یونی کمتر از حاصلضرب انحلال‌پذیری $K_{sp} = 3 \times 10^{-21}$ می‌باشد پس NiS رسوب نمی‌کند.

۱۸-۳۰ محلولی $0.25M$ نسبت به $H^+(aq)$ و $0.10M$ نسبت به Co^{2+} با H_2S سیر شده است. آیا CoS رسوب خواهد کرد؟

پاسخ

$$[H^+][S^{2-}] = 1.1 \times 10^{-22}$$

$$(0.25)^2[S^{2-}] = 1.1 \times 10^{-22}$$

$$[S^{2-}] = 1.8 \times 10^{-21} M$$

$$K_{sp} = [Co^{2+}][S^{2-}] = (0.1)(1.8 \times 10^{-21})$$

$$1.8 \times 10^{-22} < K_{sp} = 5 \times 10^{-22}$$

بنابراین، CoS رسوب نمی‌کند.

۱۸-۳۱ کمترین غلظتی از $H^+(aq)$ که باید در یک محلول $0.25M$ Mn^{2+} وجود داشته باشد تا هنگام سیر شدن این محلول با H_2S مانع از رسوب MnS شود، چقدر است؟

پاسخ

$$[Mn^{2+}][S^{2-}] = K_{sp}$$

$$(0.25)[S^{2-}] = 7 \times 10^{-16} \Rightarrow [S^{2-}] = 2.8 \times 10^{-15} M$$

$$[H^+][S^{2-}] = 1.1 \times 10^{-22}$$

$$[H^+](2.8 \times 10^{-15}) = 1.1 \times 10^{-22}$$

$$[H^+] = 4 \times 10^{-8} M$$

۱۸-۳۲ کمترین غلظتی از $H^+(aq)$ که باید در یک محلول $0.50M$ Zn^{2+} وجود داشته باشد تا هنگام سیر شدن این محلول با H_2S مانع از رسوب ZnS شود، چقدر است؟

پاسخ

$$[Zn^{2+}][S^{2-}] = K_{sp}$$

$$[S^{2-}] = \frac{K_{sp}}{[Zn^{2+}]} = \frac{2.5 \times 10^{-22}}{0.5} = 5.0 \times 10^{-22} M$$

$$[H^+](5.0 \times 10^{-22}) = 1.1 \times 10^{-22} \Rightarrow [H^+] = 0.22 M$$

۱۸-۳۳ چه غلظتی از $H^+(aq)$ باید در یک محلول $0.20M$ Ni^{2+} و $0.20M$ Cd^{2+} وجود داشته باشد تا هنگامی که این محلول با گاز H_2S سیر می‌شود، حداکثر مقدار ممکن CdS رسوب کند اما در هیچ مرحله‌ای رسوب NiS تشکیل نشود؟

پاسخ

$$[Ni^{2+}][S^{2-}] = K_{sp}$$

$$[S^{2-}] = \frac{K_{sp}}{[Ni^{2+}]} = \frac{2,7 \times 10^{-21}}{0,2} = 1,35 \times 10^{-20} M$$

S^{2-} بایستی کمتر از $1,35 \times 10^{-20} M$ باشد تا از رسوب NiS جلوگیری به عمل آید.

$$[H^+](1,35 \times 10^{-20}) = 1,1 \times 10^{-22}$$

$$[H^+] = 0,086 M$$

۱۸-۳۴ چه غلظتی از $H^+(aq)$ باید در یک محلول Pb^{2+} $0,20 M$ و Zn^{2+} $0,20 M$ وجود داشته باشد تا هنگامی که این محلول با گاز H_2S سیر می‌شود، حداکثر مقدار ممکن PbS رسوب کند اما در هیچ مرحله‌ای رسوب ZnS تشکیل نشود؟

پاسخ

$$[Zn^{2+}][S^{2-}] = 2,7 \times 10^{-22}$$

$$[S^{2-}] = \frac{2,7 \times 10^{-22}}{0,2} = 1,35 \times 10^{-21} M$$

مقدار بیشینه S^{2-} برای عدم تشکیل رسوب ZnS .

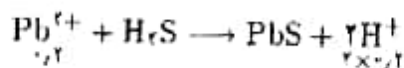
حداقل غلظت

$$[H^+]^2(1,35 \times 10^{-21}) = 1,1 \times 10^{-22}$$

$$[H^+] = 0,30 M$$

۱۸-۳۵ محلولی $0,20 M$ نسبت به $H^+(aq)$ و $0,20 M$ نسبت به $Pb^{2+}(aq)$ با گاز H_2S سیر شده است. پس از تشکیل رسوب PbS چه غلظتی از $Pb^{2+}(aq)$ در محلول باقی می‌ماند؟ توجه داشته باشید که علت افزایش قدرت اسیدی ناشی از این رسوب‌گذاری را نیز به حساب آورید. K_{sp} برای PbS را $0,7 \times 10^{-28}$ در نظر بگیرید.

پاسخ

رسوب PbS باعث افزایش $0,4 mol/L$ H^+ خواهد شد.

$$[H^+] = 0,2 M + 0,4 M = 0,6 M$$

$$[S^{2-}] = \frac{1,1 \times 10^{-22}}{[H^+]^2} = \frac{1,1 \times 10^{-22}}{(0,6)^2}$$

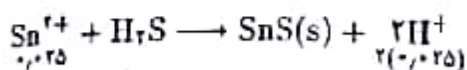
$$= 3,1 \times 10^{-22} M$$

$$[Pb^{2+}] = \frac{K_{SP}}{[S^{2-}]} = \frac{7,0 \times 10^{-29}}{3,1 \times 10^{-22}}$$

$$= 2,3 \times 10^{-7} M$$

۱۸-۳۶ محلول $0,10 M$ نسبت به $H^+(aq)$ و $0,25 M$ نسبت به $Sn^{2+}(aq)$ با گاز H_2S سیر شده است. پس از تشکیل رسوب SnS چه غلظتی از $Sn^{2+}(aq)$ در محلول باقی می ماند؟ توجه داشته باشید که علت افزایش قدرت اسیدی ناشی از این رسوبگذاری را نیز به حساب آورید. K_{SP} برای SnS را $1,0 \times 10^{-26}$ در نظر بگیرید.

پاسخ

رسوب SnS باعث افزایش $0,050 \text{ mol } H^+ / l$ در محلول خواهد شد.

$$[H^+] = 0,10 M + 0,050 M = 0,150 M$$

$$[S^{2-}] = \frac{1,1 \times 10^{-22}}{[H^+]^2} = \frac{1,1 \times 10^{-22}}{(0,150)^2}$$

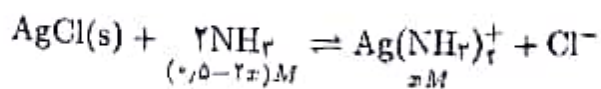
$$= 3,1 \times 10^{-20} M$$

$$[Sn^{2+}] = \frac{1,0 \times 10^{-26}}{3,1 \times 10^{-20}} = 3,2 \times 10^{-7} M$$

یون های کمپلکس

۱۸-۳۷ انحلال پذیری مولی ترکیب های زیر را با هم مقایسه کنید: (الف) $AgCl$ ؛ (ب) $AgBr$ ؛ و (ج) AgI در محلول $0,50 M NH_3$.

پاسخ (الف)

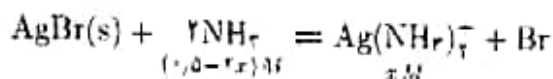
$$K = \frac{[Ag(NH_3)_2^+][Cl^-]}{[NH_3]^2} = \frac{K_{SP}}{K_{inst}}$$

$$= \frac{1,7 \times 10^{-10}}{6,0 \times 10^{-8}} = 2,8 \times 10^{-3}$$

$$\frac{x^2}{0.05 - 2x} = 2.8 \times 10^{-7}$$

$$x = 2.4 \times 10^{-4} \text{ mol/L}$$

(ب)

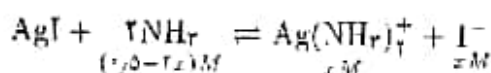
$$K = \frac{[\text{Ag}(\text{NH}_3)_2^+][\text{Br}^-]}{[\text{NH}_3]^2} = \frac{K_{\text{SP}}}{K_{\text{inst}}}$$

$$= \frac{5 \times 10^{-13}}{6.7 \times 10^{-8}} = 7.5 \times 10^{-6}$$

$$\frac{x^2}{0.05 - 2x} = 7.5 \times 10^{-6}$$

$$x = 1.9 \times 10^{-3} \text{ mol AgBr/L}$$

(ج)

$$K = \frac{[\text{Ag}(\text{NH}_3)_2^+][\text{I}^-]}{[\text{NH}_3]^2} = \frac{K_{\text{SP}}}{K_{\text{inst}}}$$

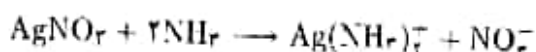
$$= \frac{8.5 \times 10^{-17}}{6.7 \times 10^{-8}} = 1.3 \times 10^{-9}$$

$$\frac{x^2}{0.05 - 2x} = 1.3 \times 10^{-9}$$

$$x = 1.9 \times 10^{-5} \text{ mol AgI/L}$$

۱۸-۳۸ یک محلول $0.10M$ AgNO_3 نسبت به NH_3 $0.05M$ شده و در نتیجه کمپلکس $\text{Ag}(\text{NH}_3)_2^+$ تشکیل شده است. در صورتی که NaCl کافی اضافه کنیم تا محلول نسبت به Cl^- $0.10M$ شود آیا رسوب AgCl تشکیل خواهد شد؟

پاسخ

$$0.10M \quad 0.05M$$

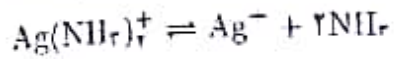
غلظت در شروع آزمایش

واکنش کاملاً به سمت راست

$$- \quad (0.05 - 2 \times 0.10)M \quad 0.10M$$

بنابراین، با افزایش 0.1 Ag^+ $0.2 \text{ mol Ag(NH}_3)_2^+$

$$[\text{NH}_3] = 0.5 - 0.2 = 0.3 \text{ M}$$

$$K_{\text{inst.}} = 6.0 \times 10^{-8}$$

$$K = \frac{[\text{Ag}^+][\text{NH}_3]^2}{[\text{Ag(NH}_3)_2^+]}, \frac{[\text{Ag}^+](0.3)^2}{(0.1)} = 6.0 \times 10^{-8}$$

$$[\text{Ag}^+] = 2.6 \times 10^{-9} \text{ M}$$

$$K_{\text{i.p.}} = (2.6 \times 10^{-9})(0.1)$$

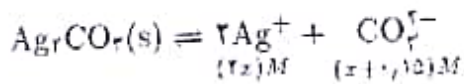
$$= 2.6 \times 10^{-10} < K_{\text{SP}} = 1.7 \times 10^{-10}$$

چون حاصلضرب یونی کمتر از حاصلضرب انحلال پذیری است، بنابراین AgCl رسوب نمی‌کند.

مسئله‌های طبقه‌بندی نشده

۳۹-۱۸ در 150 mL محلول 0.15 M از Na_2CO_3 چند مول Ag_2CO_3 حل خواهد شد؟

پاسخ

$$[\text{Ag}^+]^2[\text{CO}_3^{2-}] = K_{\text{SP}}$$

$$(2x)^2(x + 0.15) = 8.2 \times 10^{-12}$$

$$x = [\text{Ag}^+] = 7.4 \times 10^{-6} \text{ M}$$

$$\text{Ag}_2\text{CO}_3 = \frac{7.4 \times 10^{-6}}{2} \text{ mol/L}$$

$$? \text{ mol Ag}_2\text{CO}_3 = 150 \text{ mL} \left(\frac{3.7 \times 10^{-6} \text{ mol Ag}_2\text{CO}_3}{1000 \text{ mL}} \right)$$

$$= 5.6 \times 10^{-7} \text{ mol Ag}_2\text{CO}_3$$

۳۰-۱۸ pH محلول سیرشده‌ای از یک هیدروکسید با انحلال‌پذیری ناچیز، M(OH)_2 برابر 9.53 است. K_{SP} برابر M(OH)_2 چقدر است؟

پاسخ

$$\text{pH} = 9.53, [\text{OH}^-] = 3.4 \times 10^{-5} \text{ M}$$

$$[M^{2+}] = \frac{[OH^-]}{2} = \frac{3,4 \times 10^{-5} M}{2} = 1,7 \times 10^{-5} M$$

$$K_{sp} = [M^{2+}][OH^-]^2 = (1,7 \times 10^{-5})(3,4 \times 10^{-5})^2 = 2 \times 10^{-14}$$

۴۱-۱۸ محلولی از اختلاط ۱۰ mL از $CaCl_2$ ، $0,50 M$ و ۱۰ mL از محلولی که نسبت به NH_4^+ و $0,50 M$ و نسبت به NH_4^+ می باشد تهیه شده است. آیا $Ca(OH)_2$ رسوب خواهد کرد؟

پاسخ چون حجم محلول دو برابر می شود پس غلظت های NH_4^+ ، NH_3 ، Ca^{2+} نصف می گردد.

$$\frac{[NH_4^+]}{[NH_3]} = \frac{(0,25)[OH^-]}{(0,25)} = 1,8 \times 10^{-5} = K_b$$

$$[OH^-] = 1,8 \times 10^{-1} M$$

$$K_{i,p} = [Ca^{2+}][OH^-]^2 = (0,25)(1,8 \times 10^{-2})^2 = 8,1 \times 10^{-9}$$

چون حاصلضرب یونی کمتر از حاصلضرب انحلال پذیری ($1,3 \times 10^{-6}$) است، در نتیجه رسوب تشکیل نمی شود.

۴۲-۱۸ محلولی که نسبت به $H^+(aq)$ $0,50 M$ و $0,30 M$ نسبت به Cd^{2+} است با H_2S سیر شده است. آیا CdS رسوب خواهد کرد؟

پاسخ

$$[S^{2-}][H^+]^2 = 1,1 \times 10^{-22}$$

$$[S^{2-}] = \frac{1,1 \times 10^{-22}}{(0,50)^2} = 4,4 \times 10^{-22}$$

$$K_{i,p} = [Cd^{2+}][S^{2-}] = (0,30)(4,4 \times 10^{-22}) = 1,3 \times 10^{-22}$$

چون حاصلضرب یونی بزرگتر از حاصلضرب انحلال پذیری می باشد پس CdS رسوب می کند.

۴۳-۱۸ محلولی که نسبت به $H^+(aq)$ $0,10 M$ ، نسبت به $Cu^{2+}(aq)$ $0,30 M$ و نسبت به $Fe^{2+}(aq)$ $0,30 M$ است با H_2S سیر شده است. غلظت $H^+(aq)$ ، $S^{2-}(aq)$ ، $Cu^{2+}(aq)$ و $Fe^{2+}(aq)$ را محاسبه کنید. توجه داشته باشید که هرگونه افزایش قدرت اسیدی ناشی از رسوب کردن سولفید را نیز به حساب آورید. K_{sp} برای CuS را $0,8 \times 10^{-27}$ و برای FeS را $4,0 \times 10^{-19}$ در نظر بگیرید.

$$1,1 \times 10^{-22} [H^+][S^{2-}] = 1,1 \times 10^{-22} \quad S^{2-} [H^+] \text{ در مقدار}$$

$$K_{i,p} = [M^{2+}][S^{2-}] = (0,3)(1,1 \times 10^{-22}) = 3,3 \times 10^{-23}$$

چون حاصلضرب یونی کمتر از حاصلضرب انحلال پذیری FeS و بزرگتر از حاصلضرب انحلال پذیری CuS است، رسوب CuS تشکیل خواهد شد. افزایش H^+ حاصل از تشکیل رسوب باعث کاهش $[S^{2-}]$ و در نتیجه کاهش حاصلضرب یونی خواهد شد و رسوب FeS تشکیل نخواهد شد. افزایش H^+ حاصل از رسوب گذاری CuS، دو برابر مقدار اولیه Cu^{2+} است، در نتیجه، غلظت کل H^+ برابر است با:

$$[H^+] = 0.1 + 2(0.3) = 0.70 M$$

$$[H^+]^2 [S^{2-}] = 1.1 \times 10^{-22}$$

$$[S^{2-}] = \frac{1.1 \times 10^{-22}}{(0.7)^2} = 2.2 \times 10^{-22} M$$

$$[Cu^{2+}][S^{2-}] = K_{sp}$$

$$[Cu^{2+}] = \frac{4.7 \times 10^{-27}}{2.2 \times 10^{-22}} = 2.1 \times 10^{-5} M$$

بنابراین،

$$[H^+] = 0.70 M$$

$$[S^{2-}] = 2.2 \times 10^{-22} M$$

$$[Cu^{2+}] = 2.1 \times 10^{-5} M$$

سرانجام،

$$[Fe^{2+}] = 0.3 M$$

خواهد شد.